

Τα νερά των ρεμάτων κιτρινοκόκκινα, τρομακτικά.

Ο χρυσός «δηλητηριάζει» τα Μαντεμοχώρια

Η ανεξέλεγκτη διαχρονικά διαχείριση των μεταλλείων καταστρέφει το περιβάλλον και απειλεί σοβαρά την υγεία των κατοίκων.

ΤΟΥ **ΝΙΚΟΥ ΒΑΦΕΙΑΔΗ** / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ**

Ηταν η τρίτη φορά που επισκεπτόμουν την πανέμορφη αυτή περιοχή, με τα πυκνά δάση από οξιές, δρυς, καστανιές και πλατάνια. Τις προηγούμενες, το 1999 και το 2007, είχα γράψει για τις μεγάλες βλάβες που είχαν ήδη προκληθεί στο περιβάλλον από τη μεταλλευτική δραστηριότητα, με τη δηλητηρίαση του εδάφους, του βυθού και του υδροφόρου ορίζοντα από βαρέα μέταλλα, την ανασφάλεια των κατοίκων της Στρατονίκης λόγω των εξορύξεων που πραγματοποιούνται κάτω από τον οικισμό -τη στιγμή μάλιστα που το χωριό βρίσκεται πάνω στο σεισμικό ρήγμα της Χαλκιδικής- αλλά και την ασύμφορη για το ελληνικό Δημόσιο σύμβαση παραχώρησης.

Στο μεταξύ, το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε βάλει φρένο στην εγκατάσταση μεταλλουργίας χρυσού στην Ολυμπιάδα, σταθμίζοντας πως παραβιάζεται η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης. Πρόσφατα όμως είχε κρίνει νόμιμη τη συνέχιση της εξόρυξης κάτω από το χωριό, θέτοντας πάντως την προϋπόθεση η εκσκαφή να γίνεται με μηχανικό τρόπο (μετροπόντικα).

Βούλιαξε στα τοξικά το Στρατώνι

Φτάσαμε στο παραλιακό Στρατώνι, όπου βρίσκονται και οι εγκαταστάσεις της «Ελληνικός Χρυσός», δύο εβδομάδες μετά τις καταστροφικές πλημμύρες που είχαν προκαλέσει οι νεροποντές του Φεβρουαρίου. «Στρατώνι ώρα μηδέν» ο τίτλος στην τοπική εφημερίδα. Τα εκσκαπτικά μηχανήματα καθαρίζαν ακόμα. Το χωριό βούλιαξε στην κυριολεξία μέσα στη λάσπη. Κινδύνεψαν ζωές. Σπίτια και καταστήματα καταστράφηκαν, αυτοκίνητα καταπλακώθηκαν, γέφυρες και δρόμοι κόπηκαν στα δύο, ο εξοπλισμός των παραλιακών καταστημάτων παρασύρθηκε στη θάλασσα· ψυγεία, καταψύκτες, κουζίνες. Φορτηγά πηγαioέρχονται διαρκώς, προσπαθώντας να απομακρύνουν τα μπάζα. Συνεργεία της Πρόνοιας και της Περιφέρειας ολοκληρώνουν την καταγραφή των ζημιών. Τα νερά των ρεμάτων που χύνονται στον κόλπο της Ιερισσού κιτρινοκόκκινα, τρομακτικά.

Η καταστροφή ήρθε από τα γύρω ρέματα. Εδώ και χρόνια είχαν μπαζωθεί με τοξικά στεΐρα, κατάλοιπα δηλαδή της μεταλλευτικής δραστηριότητας, που είναι διάσπαρτα σε ολό-

►

Οι αναλύσεις από τα δείγματα των νερών που πήραν ενεργοί πολίτες της περιοχής, αμέσως μετά τις καταστροφές του Φεβρουαρίου, δείχνουν ότι επρόκειτο για όξινο δηλητήριο, με απίστευτες υπερβάσεις σε περιεκτικότητα βαρέων μετάλλων.

1. Ανεξέλεγκτη η διαχείριση των στερεών αποβλήτων. 2. Το εργοστάσιο εμπλουτισμού στο Στρατώνι. 3, 4, 5. Στείρα στα πρηνή του ποταμού Χαβρία, πίσω από την παιδική χαρά και στο γήπεδο μπάσκετ της Στρατονίκης.

κλήρη την περιοχή, και είχαν κατασκευαστεί πρόχειρα φράγματα με σιδηρόβέργες, προκειμένου να μην παρασυρθούν προς το χωριό. Τα φράγματα κατέρρευσαν και τεράστιες ποσότητες λάσπης, πετρών και βράχων κατέληξαν στο χωριό.

Τον κίνδυνο είχε επισημάνει ήδη από το Μάιο του 2008 η Επιτροπή Τήρησης Περιβαλλοντικών Ορων (ΕΠΠΤΗΡΩ) της Περιφέρειας, που έχει, σύμφωνα με τη σύμβαση παραχώρησης, την ευθύνη παρακολούθησης των μεταλλείων. Σε σχετική της έκθεση ανέφερε πως αρκετά μεταλλοφόρα μπάζα προγενέστερων εξορυκτικών δραστηριοτήτων εντοπίζονται ανεξέλεγκτα στοκαρισμένα και εκτεθειμένα στα γύρω ρέματα, τονίζοντας πως «οι σχετικά υψηλές συγκεντρώσεις σιδήρου, αρσενικού, μολύβδου, ψευδαργύρου, καδμίου, θείου, θεικών και οι καθοδικές τάσεις του ΡΗ συνιστούν ένα δυναμικό μεταλλικό φορτίο που σε καμία περίπτωση δεν χαρακτηρίζει αδρανή στείρα». Πρότεινε δε να γίνει άμεσα διαχειριστική μελέτη των αποβλήτων και να αρχίσει η αποκατάσταση της περιοχής.

Σε παρόμοια συμπεράσματα είχε καταλήξει και η μεταπτυχιακή εργασία στο Πανεπιστήμιο Πατρών της κ. Καταφιώτη - Μαλαμάτη στο τμήμα «Γεωεπιστήμες και Περιβάλλον» υπό την επίβλεψη του καθηγητή Περιβαλλοντικής και Θαλάσσιας Γεωχημείας Σ. Βαρνάβα, που πρότεινε να συγκεντρωθούν οι κάθε μορφής αποθέσεις σε έναν ενιαίο νέο χώρο, κατάλληλα προστατευμένο, με παράλληλη εξυγίανση και αποκατάσταση της περιοχής που τώρα καταλαμβάνουν.

Όμως, κανείς δεν έδωσε σημασία στις προειδοποιήσεις, ούτε το κράτος ούτε η εταιρεία, που ως υπεύθυνη για την περιβαλλοντική διαχείριση όφειλε να πάρει άμεσα μέτρα. Οι αναλύσεις από τα δείγματα των νερών που πήραν, τις αμέσως επόμενες μέρες, ενεργοί πολίτες της περιοχής δείχνουν ότι επρόκειτο για όξινο δηλητήριο, με απίστευτες υπερβάσεις σε περιεκτικότητα βαρέων μετάλλων.

Ο εκπρόσωπος της εταιρείας Κώστας Γε-

ωργατζής αρνήθηκε να απαντήσει σε οποιοδήποτε ερώτημά μου, θεωρώντας, λόγω των προηγούμενων δημοσιευμάτων, πως δεν είμαι αντικειμενικός, αν και του υπενθύμισα πως είχα παραθέσει τότε τις απόψεις του διευθύνοντος συμβούλου της εταιρείας, τον οποίο είχα συναντήσει στα γραφεία της στο Χαλάνδρι.

Αλλά και ο δήμαρχος Σταγείων - Ακάνθου Μιχάλης Βλαχόπουλος, ενώ με επιστολή του στα αρμόδια υπουργεία αμέσως μετά τις καταστροφές άφησε αιχμές κατά των υπευθύνων για τη διαχείριση των μεταλλείων, προσπάθησε να υποβαθμίσει την υψηλή συγκέντρωση βαρέων μετάλλων στα νερά των ρεμάτων και το κιτρινοκόκκινο χρώμα τους, υποστηρίζοντας ότι δεν ευθύνεται τόσο η μεταλλευτική δραστηριότητα, όσο η σύσταση αυτή καθαυτή του εδάφους στην περιοχή.

Δημόσια έργα με αρσενικό

Τα τελευταία τρία χρόνια, τα υλικά που υπολείπονται από τις μεταλλευτικές δραστηριότητες και τις εξορύξεις των μεταλλείων, τα αποκαλούμενα «στείρα», χρησιμοποιούνται ως αδρανή για υπόστρωμα στην οδοποιία, σε γήπεδα μπάσκετ, ακόμη και σε περιβάλλοντες χώρους παιδικών χαρών, για την επιστροφή δασικών δρόμων αλλά και για τα αντιπλημμυρικά έργα (κατασκευή πρηνών) στην κοίτη του ποταμού Χαβρία, που προγραμματίζεται να υδροδοτήσει το νότιο και τουριστικό μέρος του νομού, ενώ εμφανίζονται και σε επιχειρήσεις οικοδομικών υλικών και παραγωγής σκυροδέματος.

Μετά τις πρώτες αντιδράσεις των κατοίκων ο Δήμος Σταγείων - Ακάνθου πήρε κάποια δείγματα (4) και τα έστειλε στο ΙΓΜΕ, το οποίο διαβεβαίωσε πως δεν συντρέχει ουδείς λόγος ανησυχίας.

Η καθηγήτρια Ρύπανσης, Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Οικοτοξικολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών, Ιωάννα Ηλιοπούλου, εξήγησε, μετά από ερώτημα του «Κ», ότι δεν αρκούν κά-

ποια περιορισμένα δείγματα. «Η συγκέντρωση δεν είναι παντού η ίδια, υπάρχει διακύμανση από σημείο σε σημείο. Αρα χρειάζεται συστηματική δουλειά. Το αρσενικό, που μέχρι πρόσφατα ήταν δυνητικά καρκινογόνο, έχει πλέον αποδειχθεί ότι είναι καρκινογόνο».

Στη σχετική ερώτηση μάλιστα της βουλευτού του ΣΥΡΙΖΑ Ευαγγελίας Αμμανατίδου - Παοχαλίδου, που επεσήμανε ότι στα στείρα «εντοπίζονται υψηλές συγκεντρώσεις σιδήρου, αρσενικού, μολύβδου, ψευδαργύρου, καδμίου, θείου και θεικών», ο υφυπουργός του ΥΠΕΧΩΔΕ, Σταύρος Καλογιάννης, τον Απρίλιο του 2009 απάντησε ότι η «Ελληνικός Χρυσός» έχει εγκαταστήσει από το 2007 ένα φορητό σύστημα θραύσης - ταξινόμησης των στείρων εξορύξεως, με στόχο την αξιοποίησή τους «στο πλαίσιο της βιώσιμης αξιοποίησης των φυσικών πόρων», υποστηρίζοντας πως διενεργούνται αυτοψίες από την Επιτροπή Τήρησης Περιβαλλοντικών Ορων (ΕΠΠΤΗΡΩ) και ότι δεν έχει διαπιστωθεί κάποια παράβαση.

Όμως, ο πρόεδρος της ΕΠΠΤΗΡΩ, Παναγιώτης Στογιώργης, με διαβεβαίωσε πως η Επιτροπή ουδέποτε έχει ελέγξει τα στείρα που βγαίνουν από το λατομείο της εταιρείας με τη μορφή χαλικιού Α3. Και επειδή πάλι κάποιοι από τους κατοίκους ήταν επιφυλακτικοί, πήραν οι ίδιοι δείγματα από τα στείρα που είχαν εναποτεθεί στο γήπεδο μπάσκετ της Στρατονίκης και τα έστειλαν για ανάλυση.

Τα αποτελέσματα ήταν αποκαλυπτικά:

τα δείγματα περιείχαν έως και 110 mg αρσενικό ανά κιλό ξηράς ουσίας. «Ορια για τα στερεά απόβλητα δεν υπάρχουν ούτε στην Ελλάδα ούτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μπορούμε όμως να θεωρήσουμε ως δεδομένα αυτά της Ιταλίας, που για το αρσενικό το ανώτατο όριο είναι 20 mg/Kg σε οικιστικές περιοχές», μου λέει ο διευθυντής του ΙΓΜΕ Κεντρικής Μακεδονίας, Θανάσης Χατζηκώκου. Η εκπλυσιμότητα των δειγμάτων σε αρσενικό βρέθηκε 2,1 mg/Kg ξηράς ουσίας. Ενώ σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου της Ευρώπης το ανώτατο όριο εκπλυσιμότητας αρσενικού, προκειμένου μάλιστα το υλικό να γίνει αποδεκτό σε ΧΥΤΑ, είναι 0,5%.

Με τον νομάρχη Χαλκιδικής, Αστέριο Ζωγράφο, συναντηθήκαμε στον Πολύγυρο. «Κατ' αρχάς, μία φορά χρησιμοποιήσαμε στείρα για δημόσια έργα. Τα πήραμε δωρεάν από την εταιρεία και χρησιμοποιήθηκαν σε οδικά δίκτυα, σε υποδομές, στα πρηνή του ποταμού Χαβρία. Μετά τις καταγγελίες που έγιναν, στείλαμε δείγματα για ανάλυση και όλα βγήκαν κανονικά. Πάντως, από τότε, για να εκλείψουν οι διαμαρτυρίες, δεν ξαναπήραμε, δημοπρατούμε πλέον κανονικά από διάφορα λατομεία επ' αμοιβή. Τώρα η εταιρεία έχει βάλει εργολάβο, ο οποίος δουλεύει με τα μηχανήματα εκεί μέσα και βγάζει χαλίκι, αλλά δεν ξέρω πού τα διοχετεύουν και με ποιες διαδικασίες».

Ο δήμαρχος Σταγείων - Ακάνθου, Μιχάλης

Βλαχόπουλος, διαψεύδει πως έχουν χρησιμοποιηθεί στείρα σε δημοτικά έργα. Όμως, ο πρόεδρος του τοπικού διαμερίσματος Στρατονίκης, Χρήστος Μπρίκος, το παραδέχεται: «Τα παίρνουμε δωρεάν από την εταιρεία, στρώνουμε δρόμους, είναι πολύ καλό υλικό, κολλάει στη γη και γίνεται σαν τοιμέντο. Τώρα μόλις έφερα δύο αυτοκίνητα. Ο αρσενοπυρίτης είναι εγκατεστημένος εδώ, τον έχει η γη, δεν είναι αυτό το πρόβλημα». Του λέω για τα κιτρινοκόκκινα νερά που στάζουν αρσενικό. «Θα με πιστέψεις;» μου απαντάει. «Στο δρόμο για την Ολυμπιάδα σε μια στοά εξορύξης βγαίνει μια σωλήνα και τρέχει νερό καφέ. Όλοι οι ξένοι που περνούν με τα τροχόσπιτα σταματούσαν και έπιναν νερό από εκεί, γέμιζαν και τα παγούρια»...

Να σημειωθεί ότι αναλύσεις για βαρέα μέταλλα στις πηγές άρδευσης και ύδρευσης της περιοχής γίνονται κάθε 3 - 4 μήνες, ενώ θα έπρεπε να γίνονται συστηματικά σε εβδομαδιαία βάση.

ΟΙ ΠΙΟ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΙ ΡΥΠΟΙ

«Τα βαρέα μέταλλα και οι ενώσεις τους θεωρούνται από τους πιο επικίνδυνους ρύπους του περιβάλλοντος και αυτό επειδή, σε αντίθεση με τις οργανικές τοξικές ουσίες, δεν αποικοδομούνται, εισέρχονται απλώς σε κάποιο μικρό ή μεγάλο βιογεωχημικό κύκλο, παραμένοντας στο περιβάλλον για μεγάλο χρονικό διάστημα, και συσσωρεύονται σε ζώντες οργανισμούς, προκαλώντας διαταραχές στις βιολογικές δράσεις, χρόνιες βλάβες ή ακόμη και θάνατο.» (από τη μεταπτυχιακή εργασία της κ. Καταφιώτη - Μαλαμάτη)

τη μέθοδο εξόρυξης, δεν οδήγησε σε διακοπή της δραστηριότητας.

Εθεσα το θέμα στον νομάρχη, ο οποίος επέρριψε την ευθύνη στο ΥΠΕΧΩΔΕ: «Εφεραν ένα μετροπόντικα, ο οποίος, δυστυχώς -μπορεί να είναι και σφάλμα των αρμόδιων υπηρεσιών του ΥΠΕΧΩΔΕ-, δεν μπόρεσε να χρησιμοποιηθεί. Μόλις άρχισε να δουλεύει, έδωσε μεγαλύτερη πυκνότητα αναθυμιάσεων και αιωρούμενων σωματιδίων και δημιουργούσε μεγαλύτερους κινδύνους για τους εργαζομένους. Και γι' αυτό απεσύρθη. Προφανώς είχαν επιλέξει λάθος μέθοδο. Επρεπε στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) που είχε γίνει να έχουν ελεγχθεί κάποια πράγματα».

Ετσι κι αλλιώς, όμως, η σχετική Απόφαση Εγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για την εξό-

ρυξη έχει λήξει από τις 31/12/2009. «Ανανεώνεται αυτόματα εφόσον υποβάλει αίτηση ανανέωσης η εταιρεία και η λειτουργία ελέγχεται από την ΕΠΠΗΡΩ», διευκρινίζει ο νομάρχης. Όμως, όπως διαβεβαιώνει ο πρόεδρος της, Παναγιώτης Στογιώργης, «από τις 31/12/2009 που έληξε η Απόφαση Εγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, δεν υφίσταται ΕΠΠΗΡΩ».

Στο σπίτι του Δημήτρη Λουζικιώτη, ενεργού πολίτη της περιοχής και προέδρου του Κέντρου Πολιτισμού «Αριστοτέλης ο Σταγειρίτης», που έχει καταθέσει προ πενταετίας μια πρόταση εναλλακτικής ανάπτυξης για την περιοχή, οι ρωγμές έχουν πληθύνει. «Βιώνουμε έναν διαρκή βιασμό. Γεννηθήκαμε και ζούμε σε μια σπάνια ομορφιάς περιοχή, την οποία οι εκάστοτε κυβερνήσεις κατάντησαν έρμαιο των μεταλλευτικών

εταιρειών. Η υπερνεατακική εκμετάλλευση των τελευταίων δεκαετιών, η οποία δημιουργεί σωρεία περιβαλλοντικών προβλημάτων, έχει μετατρέψει τους κατοίκους σε πειραματόζωα. Μολύνεται η υδροφορία, οι καλλιέργειες, οι βοσκότοποι, ο ίδιος ο πληθυσμός. Ο Ακάνθιος κόλπος δέχεται για μία ακόμη φορά τεράστιο φορτίο τοξικής ρύπανσης. Υπάρχει όμως διέξοδος, μια εναλλακτική ανάπτυξη με αξιοποίηση του μακραίωνου πολιτισμού μας, των πλούσιων δασών, των απέραντων παραλιών, της γειτνίασης με το Άγιον Όρος και τα Αρχαία Στάγειρα, την πατρίδα του Αριστοτέλη», μου λέει, τονίζοντας πως τα προγράμματα περιβαλλοντικής αποκατάστασης της περιοχής μπορούν να απορροφήσουν τους εναπομειναντες μεταλλεργάτες. ■

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ,
δήμαρχος Σταγείρων - Ακάνθου.
Αφήνει αιχμές κατά της «Ελληνικός Χρυσός»
για την περιβαλλοντική διαχείριση.

ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ,
νομάρχης Χαλκιδικής.
Επιρρίπτει τις ευθύνες για τα μπουρλότα
κάτω από τη Στρατονίκη στο ΥΠΕΧΩΔΕ.

«Μας έχουν κάνει πειραματόζωα!»
λέει ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΥΖΙΚΙΩΤΗΣ, ενεργός
πολίτης και πρόεδρος του Κέντρου
Πολιτισμού «Αριστοτέλης ο Σταγειρίτης».

Ε.Ε.: επιζήμια για το Δημόσιο η σύμβαση παραχώρησης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ύστερα από επώνυμη καταγγελία και προκαταρκτική έρευνα που έχει στο μεταξύ διεξαγάγει, διαπιστώνοντας ότι δεν έγινε δημόσιος διαγωνισμός και το τίμημα της πώλησης ήταν πάρα πολύ χαμηλότερο της πραγματικής αξίας των μεταλλείων (35 φορές φθινότερο), ενώ είχαν δοθεί και φοροαπαλλαγές στην εταιρεία, κινεί τις διαδικασίες δίωξης εις βάρος της χώρας μας, για παραβίαση των αρχών του ανταγωνισμού, βαθαίνοντας την έρευνα και ζητώντας μέσα σε ένα μήνα πειστικές απαντήσεις από την ελληνική κυβέρνηση.

Σε αντίθεση με την ελληνική πλευρά, που απαντά εκπρόθεσμα και αποσπασματικά, τα σωματεία των εργαζομένων στα μεταλλεία παρεμβαίνουν στην Ε.Ε. υπέρ της «Ελληνικός Χρυσός», υποστηρίζοντας μάλιστα πως εκπροσωπούν 2.400 οικογένειες: «Οι εργαζό-

μενοι στην εταιρεία «Ελληνικός Χρυσός» είμαστε οι μόνοι που μπορούν να πιστοποιήσουν την πραγματικότητα. Γι' αυτό και επειδή η έκβαση της υπόθεσης μας αφορά άμεσα, δεδομένου ότι τη θεωρούμε ζωτικής σημασίας για εμάς και τις 2.400 οικογένειες των άμεσα και έμμεσα απασχολούμενων στη συγκεκριμένη επιχείρηση, επιθυμούμε να σας ενημερώσουμε ότι οι αιτιάσεις είναι αβάσιμες».

Στην πραγματικότητα, βέβαια, η εταιρεία απασχολεί 300-350 εργαζομένους, γεγονός που αποτυπώνεται και στο ίδιο το έγγραφο της Ε.Ε.: «Η Ελληνικός Χρυσός Α.Ε. είναι μια μεγάλη εταιρεία με περίπου 300 εργαζομένους».

Στις απαντήσεις τους οι ελληνικές Αρχές υποστηρίζουν ότι το αντίτιμο που κατέβαλε η «Ελληνικός Χρυσός» ήταν τόσο χαμηλό, προκειμένου να αμβλυνθεί ο αντίκτυπος της πτώχευσης της TVX-GOLD, αφού η

εταιρεία δεσμεύτηκε να φροντίζει για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση της απασχόλησης.

Η Ε.Ε. όμως δεν διαπίστωσε, μελετώντας τη σύμβαση παραχώρησης, την ύπαρξη όρων περί ελάχιστου επιπέδου απασχόλησης, παρά μόνο μια αόριστη αναφορά σε προσλήψεις προσωπικού αναλόγως των αναγκών της εταιρείας.

Σχετικά με τη δέσμευση της εταιρείας για τη φροντίδα του περιβάλλοντος, ίσως να διεξάγεται ήδη μια νέα προκαταρκτική έρευνα εις βάρος της χώρας μας, ιδιαίτερα μετά τις πρόσφατες καταστροφές στο Στρατώνι.

Πρόσφατα οι ελληνικές Αρχές, εκπρόθεσμα πάντα, έστειλαν στην Ε.Ε. και τα τελευταία στοιχεία που τους είχαν ζητηθεί και οι εξελίξεις αναμένονται.